

Kövesdi Mónika

NB I

● Tóth Norbert és Monok Balázs kiállítása Tatán a Várban

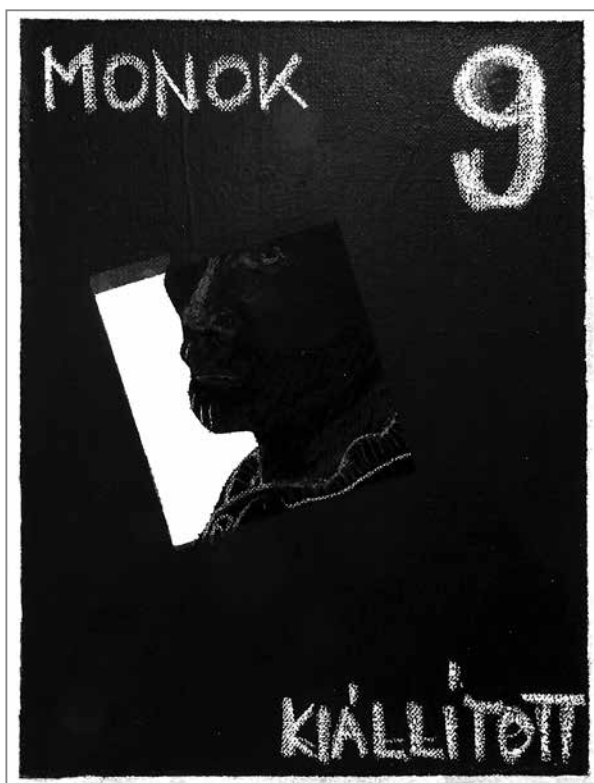

A tatai vár történelmi huzatú falai évente egyszer otthont adnak a kortárs művészetnek. Az augusztusban rendezett „Grotta” évről évre fiatal képzőművészek munkáit mutatja be, rendhagyó és üdítő nyári élményt kínálva. A törökkori kapubejáróban rendezett kiállítás résztvevői közül díjazottakat választ ki a zsűri, akik önálló bemutatkozásra kapnak lehetőséget a vár termeiben. Így került sor 2016 augusztusában két fiatal alkotó, a zalaegerszegi Monok Balázs és Tóth Norbert kiállításának megrendezésére.

A tárlatok installáció-jelleggel, kifejezetten ebbe a térbe készültek. A kiállítást nemcsak a rendelkezésre álló tér, de az időpont is determinálta: a foci Európa-bajnokság lázában születtek a tervek, az ötletek – a focizöld uralta a teret, és köszönt vissza más-más módon a két fiatal művész kiállításán.

A rendelkezésre álló téren igazságosan osztott meg a két művész. Tóth Norbert kiállításán egy sokoldalú bemutatkozás gesztusaival szembesült a látogató. A falon tájképeket csodálhatott meg – már ha festő ecsetjére méltónak tekintette a tetőtér szintjének kiábrándító panorámáját. *„Hogyha filmen látom, milyen szép a reggel, de szemben a tűzfalon nem háborog a tenger”* – foglalta össze a Bikini együttes dalszövege igen találóan a művészet igazságát feszegető esztétikai problémát.

Na és mit kezdünk azokkal a festményekkel, amelyek nem láthatók? *„Vállalhatatlan képek nemvállalása”* címen állította ki Tóth Norbert talányos képeit. A falfestmények ott vannak ugyan előttünk, de nem láthatók. Bepermetezve is csak halvány sejtelem rajzolódik ki belőlük, csak pusztá létezésük észlelhető a mérszreteg

alatt, feszültséget keltve, kíváncsiságot ébresztve, meghökkenést váltva ki a nézőből. Ez még nem foci, de játék a javából, játék a nézővel, a befogadóval, a hagyományos befogadói magatartás kritikája, a művészet tárgyának feltételes módba helyezése, hagyományos értelmezésének megkérdőjelezése.

És a játék folytatódik: a térben szobrokat látunk, emlékműterveket szemlélhetünk. A MASAT – 1. műhold emlékműve, vagy a Ganümedészi űrhajókkal vívott űrcsata emlékműve természetesen nem kizárólag plasztikai kérdésként közelíthető meg; az emlékműszobrászat alapvető tényezőit kell végiggondolnunk. A választott téma jelentősége, ahhoz mérten való megformálása, mérete, léptéke, az emlékmű térben való megjelenése, tájba illesztése mind fontos szempont az emlékmű létrehozása során. *„A nagy léptékű geológiai képződmény mellett a téma nem törpül el”* – ígéri a műleírás a legvédettebb tatai műemléki övezetekbe (az Öreg-tóba, vagy a Kálvária-dombra) tervezett, gigászi méretű emlékművekkel kapcsolatban. A művész figyelme emlékművé emelte a Himnusz cintányérosának alakját is, aki, egyetlen egyszer, ám annál nagyobb hangsúllyal megszólalva a Himnusz előa-

dása alatt, *„kapcsolatot teremt ég és föld között”* (T. N. műleírása). – Az emlékmű igencsak problematikus, konfliktusos, politikától (a mindenkori megbízótól) sem független műfaján segítenek nekünk Tóth Norbert fiktív emlékműtervei elgondolkodni.

A zöld gyepen álló makettek már előkészítik a foci világot. Monok Balázs installációja viszont kizárólag arra épül. Hirtelen egy zsugorított stadionban találjuk magunkat. A pályán tízen vannak, tíz festmény játszik. (Valóban: a padlón fekszenek a táblaképek.) Akárcsak Tóth Norbert a másik teremben, itt is játékba von bennünket a művész, ezúttal Monok Balázs: vagy a vállalhatatlan képek nem, vagy alig vállalása zajlik, vagy szándékos megsemmisítése, felülírása a klaszszikus alkotásnak, merthogy a földön fekvő, vászonra olajjal festett, vérbeli festmények nagy részét elfedi a smaragdzöld szín, és egy-egy ablakocská utal csak arra, hogy a jelenlegi játékosok valaha műalkotások voltak. *„Lelkünkre így ül ez a kor”* – mondhatnánk József Attilával, akár csak szűken, a foci bajnokság eseményeire és hatására gondolva. Miközben képzőművészet és futball mezsgyéjén lavírozva próbálunk tájkozódni, kisvártatva rátalálunk magára az alkotóra, a bajnokság lázában égő focistára, aki lelkesen és kitartóan edz, fáradságot nem ismerve készül, hogy kis csapatát (festményekből átvedlett csapattársait) erősítse. A 9-es számú játékos mezét viselő Monok Balázs edzését kisfilmen kísérhetjük végig. Csak azt sajnálhatjuk, hogy kitartó felkészülése ellenére sem kerül pályára – a MONOK nevet viselő, 9. számú táblakép/jatékos az egyetlen, aki nincs a játékmezőn, akit kiállítottak. A 9. számú játékos a *kívülálló*. Míután mi magunk is kigyógyultunk a nyarat uraló fociörületből, gyanakodni kezdünk: lehet, hogy nem pusztán a szituációra felépített könnyed geg, amit látunk? Csak nem a művész szerepét, társadalmi helyzetét modellezi az alkotó?

Két külön világ: foci és festészet egymástól nagyon távol álló fogalmai vonatkoznak egymásra, találnak utat, magyarázatot egymás felé a kiállításban. Foci és festészet, sportfestészet – innen indult el a kiállítás-megnyitó performance akcióinak és szövegeinek menetében is a Spanyolnátha folyóirat két szerkesztője, Székelyhidi Zsolt és Berka Attila. A performance ugyanúgy két síkon mozgott, mint maga a kiállítás. Egyszerre derülhettünk rajta, élvezhettük ironikus